

Csaplár Vilmos

Kár lesz majd nem élni, de: költészet

Költő, érintetted-e az életet kézzel? Puszta kézzel? És mit fogtál? Szorítottad, préselted, magadhoz ölelted. Fogtál valamit, vagy minden, amit a kezdeddel elértél, szertefoszlott? Nem maradt más, csak amit leírtál. Amit mintegy mellékesen lejegyeztél a sok esemény közepette, az maradt. A sok fontos napi pillanatból kiszakított idő maradandó idő lett. Nem is idő. Időn kívüli tény.

Ettől lettél költő. Ezért ismerlek. Ha rád gondolk, egy szobrod meredezik előttem. Nem tudom, ki képzelte el ilyennek és mikor, hol, miért, milyen érzésekkel, mindenesetre az esztergomi vár bejárata alá állították ezt a valakinek a képzeletében megszületett alakot, bronz-át-költésben. Innen aztán átjött az én képzeletembe. 1965-ben és 1966-ban Esztergomban laktam, méghozzá ott kezdődött az utcám a vár alatt, ahol ez a képzeletbeli bronz-Balassi leledzik, eggyel több eseményt kanyarintva a vár kövei köré. Sokszor láttam hát a szobrodat, nem csoda, ha te nekem itt kezdődsz. Balassi: az esztergomi szobor.

És akkor aztán a szobor elindul. Megmozdul, de nem csak megmozdul, hanem átalakul. Bajszos, huncut szemű alakká változik át, aki lóra pattan. Kicsi, nálamnál jóval alacsonyabb ember néz rám fényes szemekkel, sapkában. Nem tudom, hol, a sapka is csak *valamilyen*.

Hogy a versek milyenek? Azok *vannak*. A nagy végvári ismeretlenségből szóló hangok, egykori emberek életviszonyait hozzám hozó tények, adatok.

Vitézek, mi lehet szebb dolog az életnél?

Talán a költészet, vagy még az sem.

Én inkább azt az életet szeretném átélni, amit ez a fényes szemű, zürös személy élt. Regényit kellene írnom Balassiról, de nem a költőről, mégcsak nem is a versek születési körülményeiről. Erre úgyszincs lehetőség. Kitalálni csak az életét érdemes, a belőle született versek többet

nyomnak annál, mintsem bárki megpróbálja kitalálni, miképp jöttek a világra. Az élete, az igen. Egy csöppet sem finom élet. Egy csöppet se szemérmes és esztétizáló lény. Egy reneszánsz embernek is durva vitéz. Vitézek között is brutális egyed. Lábszag, ürítés, nőikkel hempergés, nem egyszer erőszakkal leterítve őket, ivás, zabálás, részeg lovasvágta, kivont karddal. Csöppet sem humanista érzések az ellenség irányában. Vérontás, hullaszag. Lószarszag, csizmaszag. Hortyogás hajnalonta, kíméletlen birtokharcok. Egy kis gyávaság a vitéz úr deli hazafiassága mögött. Sunyiság. Haszonlesés, álszent magyarázatok. Nem fékezett, gyűlölködő indulatok. Szintén kivont karddal.

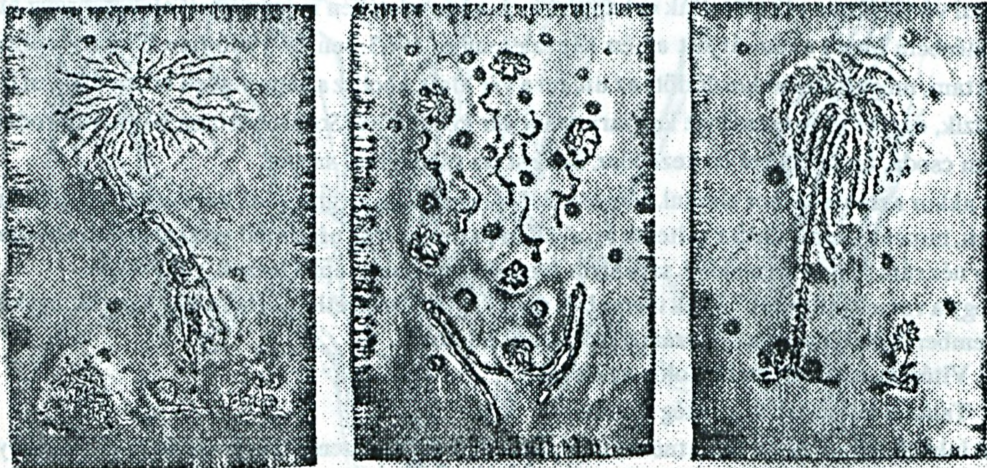
Poros utakon, piszkos célok után nyargaló, borszagú végvári figura.

És mégis.

Mi az az emberben (egyek emberekben erősebben, néhányban, de a többiekben is), amiből összejön az a kis vágy, hogy leülni, írni. Leírni azt, ami sehol sincs. Ami mindenben benne van. Benne lehet. Lehet nem látni is. Lehet egy pillanatra érezni, de nem leülni, és nem hagyni elhatalmasodni írás által. Homályosan. Mely majd egyre fényesedik, de ezt még akkor nem lehet tudni. Remélni lehet.

Az az emberi megfoghatatlanság lenne a regény *tárgya*, amitől ez a több száz évvel ezelőtti tucatvitéz-faszkalap most is szól. Hozzám. Ideszól. Szólongat, és nem mint egy szobor. Nem mint egy könyvbe zárt, esztétikum nevű balzsammal bedörzsölt múmia.

Négyszáznegyven év meg négyszáz év? Érdekes. Hogy múlik az idő!

Horváth Mihály rézdomborítása